Najaar 2018

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

Paddenstoelen, Kruisspinnen en Adelaarsvarens
22 nieuwe IVN Natuurgidsen
15 jaar NP Utrechtse Heuvelrug
KNNV spetterexcursie en IVN gidsenuitje
Natuur langs de PON-lijn en rondom Bunschoten

ivn beleef de natuur!

KNNV vereniging voor veldbiologie

IVN excursies okt-nov 2018
Najaarswandelingen

Vele gezichten van paddenstoelen

Datum: zondag 21 oktober, 14.00-16.00 uur
Start: bij witte slagboom van Utrechts Landschap, Lockhorsterweg, t.o. nr. 1A, 3832 RA Leusden (OV: bus 17 richting Leusden, halte Groene Zoom, vanaf hier 12 minuten lopen) Bijzonderheden: niet geschikt voor mensen die slecht ter been zijn. Kinderen vanaf 6 jaar zijn van harte welkom (het is niet bedoeld voor kinderfeestjes). Vergeet niet om een spiegeltje mee te nemen!

Grote oranje bekerzwam. Foto: Ank Latté

Natuurlijk zijn paddenstoelen nuttig: ze helpen het dode afval in het bos opruimen. Zonder schimmels zouden dode planten en bomen gewoon blijven liggen. Ook zorgen veel soorten paddenstoelen ervoor dat bomen meer water en voedingsstoffen op kunnen nemen en daardoor beter groeien. Maar het belangrijkste voor ons mensen zijn al die mooie verschijningsvormen, prachtige kleuren, vormen en soms kenmerkende geuren. Dit gecombineerd met de vele mooie namen: elfenbankje, heksenboter, judasoor, porseleinzwam, honingzwam en rode koolzwam maken van elke herfst weer een feest! Kom met ons mee op 21 oktober om samen te genieten van al dit moois!
Meer informatie: 033-4946018

Struinen over klompenpad Snorrenhoef

Datum: zondag 18 november, 14.00-16.00 uur
Start: Groot Zandbrink, Postweg 2, 3831 SE Leusden, parkeerplaats De Klaveet. Bijzonderheden: het is aan te bevelen om waterdichte schoenen aan te trekken voor de wandeling. Voor mindervaliden is het pad van de wandeling niet toegankelijk.

Op 18 november neemt het IVN Amersfoort u mee over het klompenpad Snorrenhoef. We zullen een gedeelte lopen van het pad, niet de tien kilometer. We lopen door weilanden langs boerenerven en stukjes bos. Zo zullen we het mooie buitengebied van Leusden verder ontdekken. Het is herfst, dus wie weet wat we allemaal tegenkomen. We laten ons verrassen!
Meer informatie: 06-11325740

Snorrenhoefpad. Foto: Hugo Graafland

Utrechts landschap: excursie Schammer - Waterhuishouding en Grebbelinie

Datum: zondag 7 oktober 2018, 13:45-16:00 uur
Start: parkeerplaats Mixed Hockeyclub Leusden, De Schammersteeg 2, 3835 PT Stoutenburg (Leusden). Bijzonderheden Schammer excursie: niet rolstoeltoegankelijk, minder/niet geschikt voor kinderen en honden zijn niet toegestaan. Deelname is gratis; reserveren is niet nodig.

Gidsen van het Utrechts Landschap verzorgen op zondag 7 oktober 2018 een wandeling door natuurgebied de Schammer. Zij vertellen waarom dit natuurgebied er mede voor zorgt dat een groot deel van Amersfoort bij hevige regenval droge voeten houdt.

Zij nemen u eveneens mee terug in de geschiedenis van dit unieke gebied. De Schammer maakte onderdeel uit van de Grebbelinie. Dit was een voorverdediging van de Hollandse Waterlinie, een verdedigingslinie gebaseerd op het onder water zetten van land. De Grebbelinie liep van Rhenen tot aan Bunschoten.
Meer informatie: via email koetshuisstoutenburg@gmail.com of via de website www.utrechtslandschap.nl/natuurgebieden/bloeidaal-de-schammer/meer-informatie

De Natuurkijker

Redactioneeltje

In ons derde redactioneeltje zetten we de schijnwerpers op de herfst. De warme zomer is voorbij, het wordt hoog tijd dat we gaan genieten van fraaie herfsttinten, bundels paddenstoelen en hordes trekvogels.

De extreem hoge temperaturen van deze zomer zullen waarschijnlijk duidelijke sporen nalaten in de kolommen van de 'Natuurkijker'. In dit nummer krijgen we alvast een voorproefje van de unieke waarnemingen die met dit uitzonderlijke weer mogelijk waren. Joop de Wilde wijst op de bijzondere sporenvorming bij adelaarsvarens.

In de derde 'Natuurkijker' van de jaargang 2018 vinden jullie een verslag van de 'spetterexcursie' van de KNNV en een terugblik op de natuurgidsencursus 2017-2018 van het IVN. We lezen over het vijftienjarig jubileum van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het bijbehorende feestje van de 'Beleefweek' in de herfstvakantie.

Henny de Bruin portretteert de kruisspin en Joop de Wilde zet drie guldenroedes in het zonnetje. Daarnaast krijgen jullie natuurlijk de 'Groene Agenda', een overzicht van allerlei groene activiteiten in de maanden oktober, november en december.

Het redactieteam wenst jullie veel leesplezier met ons eerste herfstnummer.
Kees de Heer, Marian Marseille en Olav-Jan van Gerwen

Deadline volgende nummer

De 'Natuurkijker' verschijnt in principe in maart, juni, september en december, op papier en digitaal. De 'Natuurkijker' verschijnt tussendoor als er iets te melden valt, maar dan alleen digitaal. Alle kopij voor het winternummer moet uiterlijk 15 november bij de redactie zijn, via email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Bij de voorplaat

Kees de Heer portretteerde porseleinzwammen op een dikke beukenstam. De paddenstoelen komen ruimschoots aan bod in dit nummer. Het IVN organiseert in oktober een speciale paddenstoelenexcursie en de Natuuracademie biedt deze maand een paddenstoelencursus.

2	Wandelingen en excursies WNA Natuurlezing Minicursussen natuuracademie
6	IVN Nieuws, Nieuwe natuurgidsen, Gidsen uitje, Nimmerdor
	NP Utrechtse Heuvelrug 15 jaar
9	KNNV Vogelexcursie, Spetterexcursie, Adelaarsvarens
	Natuur langs de PON-lijn
14	Rubrieken: Stadsplanten; Spinnen; en ander nieuws

De 'Natuurkijker' is het gecombineerde blad van de KNNV-afdeling en de IVN-afdeling Amersfoort en omstreken.
Redactie: Kees de Heer, Marian Marseille en Olav-Jan van Gerwen
e-mail: redactie.natuurkijker@gmail.com

Het IVN en de KNNV hebben werkgroepen die zich bezig houden met onder andere vogels, vleermuizen, planteninventarisaties, natuurwandelingen, lezingen, cursussen, duurzaamheid, jeugd, ruimtelijke ordening, fotografie en bomen knotten.

IVN | www.ivnamersfoort.nl
Ruud van Nus, IVN-voorzitter
email: ruudvannus@live.nl
tel. 033-4623011

KNNV | www5.knnv.nl/amersfoort
Joop de Wilde, KNNV-voorzitter
email: jdewilde@euronet.nl
tel. 033-4942126

FSC
www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Natuurlezing: Veranderingen in de natuur rond Bunschoten

Natuurlezing door Wim Smeets
dinsdag 6 november, 20-22 uur in Het Groene Huis

Om klimaatverandering daadwerkelijk te kunnen waarnemen moet je heel goed kunnen kijken, maar het kan. Vogelaar en natuurfotograaf Wim Smeets uit Bunschoten woont vlakbij de polder Arkemheen en is voortdurend actief in de natuur die hem omringt. En dus ziet hij dingen in de natuur veranderen. Tijdens de natuurlezing van november vertelt Wim Smeets over recente ontwikkelingen in de polder Arkemheen, maar ook over de geschiedenis ervan. In twee korte presentaties vertelt hij over de ontwikkelingen aan de Westdijk en aan de oeverzwaluwwand aan de Rengerswetering, beide in Bunschoten.

Wim Smeets organiseert al zeventien jaar vogeltellingen bij de plasjes van Vitens aan de Westdijk en wellicht levert dat soort langdurig onderzoek een aantal trends op. Al zeventien jaar beheert hij ook een oeverzwaluwwand die plaats heeft voor ruim 1100 zwaluwnestjes. Maar hoeveel komen er eigenlijk, elk jaar? De warme en droge zomer van 2018 zorgde voor verrassingen.

Meer informatie:
WNA, rienjans@xmsnet.nl

WNA Natuurlezingen

De natuurlezingen beginnen om 20.00 uur in Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort. De toegang is gratis (max.70 bezoekers).

De organisatie is in handen van de WNA Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort, een samenwerkingsverband van KNNV, IVN, Vogelwacht Utrecht en Gemeente Amersfoort.

Kleine zilverreiger bij de maandelijkse tellingen aan de Westdijk. Foto: Wim Smeets

Grote groep grutto's in het vernatte gedeelte van de polder Arkemheen. Foto: Wim Smeets

LABRIE heeft voor elke schilderklus, de juiste verfbus!
LABRIE
verf - behang - glas
kunstschildersmaterialen
Lelusderweg 113-115 * Amersfoort *
Tel: 033 461 37 77

Natuurwinkel Amersfoort
EEN WAAR PARADIJS VOOR DE BIO-LIEFHEBBER !
Van alle biomarkten thuis!
Aardappelen, groenten, fruit en geitenkaas uit de streek.
Maar ook vers afgebakken Vlaams brood en kleinbrood.
EN 'NATUURLIJK' NOG VEEL MEER.
Bio voor de complete maaltijd en voor milieuvriendelijke was- en reinigingsmiddelen, verzorgingsproducten, cosmetica, etc.
Bijzonder uitgebreid assortiment biowijnen, met wijnen die het omfietsen waard zijn!
natuur WINKEL
Leusderweg 27,
3811 NK Amersfoort
tel 033-4622432,
fax 033-4622564
e-mail:
nawlamersfoort@gmail.com
Openingstijden:
ma t/m vr 8.00 -19.00
za 8.00 -18.00

Minicursus Paddenstoelen leren herkennen

woensdagavond 17 oktober en zaterdag 20 oktober
Docent: Hans Meulenbelt

De minicursus Paddenstoelen is bedoeld om kennis te maken met deze bijzondere levensvorm. Op de cursusavond zal worden uitgelegd wat paddenstoelen zijn, welke vorm ze hebben, waar ze van leven en hoe ze zich voortplanten. Vervolgens zal in het tweede deel van de avond dieper ingegaan worden op de ecologie (waar kunnen we ze vinden?) en op de kenmerken waarmee je paddenstoelen in het veld kunt benoemen. Vele mooie foto's zullen hierbij de revue passeren. Tijdens de excursie op zaterdag zal het accent vooral liggen op het herkennen van paddenstoelen in het veld en dan kun je het geleerde in praktijk brengen. Natuurlijk plukken we ze niet! U mag ze wel fotograferen om thuis nog eens goed te bekijken!

Parelamaniet.

De theorieavond is op woensdag 17 oktober van 19.30 tot 21.30 uur bij het CNME in Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21 Amersfoort. De excursie is op zaterdag 20 oktober, waarschijnlijk van 10.00 tot 12.00 uur. Er is een kans dat uitgeweken wordt naar de middag. De plaats van de excursie wordt op de woensdagavond bekend gemaakt. Je kunt je opgeven per e-mail: cnme@amersfoort.nl. De kosten bedragen € 15,-, inclusief koffie, thee en een hand-out (leden KNNV en IVN Afdeling Amersfoort krijgen € 5,- korting).

De Natuuracademie

De Natuuracademie is een samenwerking van CNME 'Landgoed Schothorst' en de regionale afdelingen van KNNV en IVN in Amersfoort en omgeving. Voor alle cursussen geldt dat je je per email kunt je opgeven, via cnme@amersfoort.nl. Alle cursussen kosten 15 euro (inclusief koffie, thee en een hand-out); leden KNNV- en IVN-afdeling Amersfoort krijgen 5 euro korting.
Informatie: www.hetgroenehuisamersfoort.nl > ontdekken en leren > Natuuracademie.

Minicursus Plantenecologie

woensdagavond 21 november en zaterdagmorgen 24 november
Docent: Hans Inberg (projectleider plantenecologie Bureau Waardenburg, Floron districtsteam Gelderland, voormalig bestuurslid KNNV Wageningen e.o.)

Het is natuurlijk heel leuk en nuttig om planten op naam te brengen en om lijstjes te maken van bijzonderheden die je hebt gezien. Maar het is nog veel leuker om tijdens excursies en inventarisaties aandacht te besteden aan plantenecologie. Planten vertellen je van alles over je omgeving: over de bodem, het water en de lucht, maar ook over het uitgevoerde beheer. Hoe kun je in het veld als het ware 'het landschap lezen' aan de hand van de plantengroei? Hoe kun je hiermee je inventarisatie een meerwaarde geven (bijvoorbeeld voor een terreinbeheerder)? En welke hulpmiddelen zijn hiervoor beschikbaar? In de lezing komen begrippen als plantengemeenschappen, indicatorsoorten en vegetatiekartering aan de orde. De docent illustreert zijn verhaal met praktijkvoorbeelden uit het hele land. Tijdens de excursie gaan we op zoek naar voorbeelden in de omgeving van Amersfoort. Je kunt zo'n excursie prima in de wintermaanden houden, met een beetje kennis van niet-bloeiende planten en met de wetenschap dat elke soort in principe indicatief is.

De cursusavond is op woensdag 21 november van 19.30 tot 21.30 uur in het gebouw van De Groene Belevenis, Hamersveldseweg 107 in Leusden. De excursie is op zaterdag 24 november 10.00 tot 12.00 uur. De locatie wordt op woensdagavond bekend gemaakt.

Oproep 'Groenmaatjes'

De IVN-afdeling Amersfoort wil graag een werkgroep 'Groenmaatje' starten. Dit is een initiatief van Gerard van Haaff en Dick van Etten. Je moet er als jong en mobiel IVN-lid toch niet aan denken dat als je later ouder bent, je niet meer het veld in kan. Die gedachten van Gerard van Haaff belandde bij mij en ik dacht: klopt, daar moet je niet aan denken… Gerard en ik willen dus graag kijken of er IVN-senioren zijn die niet meer het veld in kunnen, maar die dat wel met iemand anders zouden kunnen doen. Het doel is om samen af en toe het veld in te gaan en weer te kunnen genieten van de natuurbeleving die we allemaal zo hard nodig hebben. Wil je zelf maatje worden, dan ook telt deze oproep.
U kunt zich opgeven bij Dick van Etten,
email: dickivn@gmail.com of telefonisch 06-14786577.
Dick van Etten

Mededeling IVN-bestuur

Het Dagelijks Bestuur heeft onlangs besloten om de jaarlijkse ledencontributie via IVN-landelijk te gaan innen. De reden is dat ons dit een enorme hoeveelheid administratie scheelt. In financieel opzicht kost het de afdeling weinig, terwijl de voordelen groot zijn. U moet als lid echter hiervoor wel toestemming geven. Het bestuur wil u verzoeken om hier akkoord mee te gaan. Binnenkort wordt hier hierover per post (dus niet via de e-mail) benaderd. Het streven is dit per 2019 te laten ingaan. Voor donateurs verandert er niets, omdat IVN-landelijk geen donaties voor de afdelingen int.
Ruud van Nus

22 nieuwe IVN natuurgidsen voor Amersfoort en Nijkerk

door Brigiet van Boom

Tijdens een vrolijke, muzikale en zonnige dag, op 30 juni 2018, hebben 22 enthousiaste natuurliefhebbers hun inzet verzilverd met een diploma. Alle cursisten werden om 10.00 uur ontvangen bij Groot Zandbrink in Leusden, een prachtige hoeve waar menig feestje wordt gevierd. De citroentaart vond ik hèèèrlijk, en anderen genoten weer van appel- of kersentaart.

Om de feestvreugde te versterken, mochten we, onder leiding van een Jambe docent met een 25-tal trommels, ons met tromgeroffel uitleven en zowaar wisten we de compositie van 'het ontwaken van de natuur' compleet met uil-geroep en verschillende luidkeelse vogelzang-simulaties ten gehore te brengen. Na deze mooie start konden we onze familieleden en andere genodigden ontvangen om samen met hen het officiële deel van de bijeenkomst bij te wonen.

Na een opleiding van ongeveer anderhalf jaar en onder de enthousiaste begeleiding van een fantastisch cursusteam hebben we ons keer op keer laten verrassen door een buitengewoon interessant en leerzaam programma. Het kan niet anders, dan dat je nu met een hernieuwde blik door Amersfoort en omgeving dwaalt. De vele excursies in allerlei buitengebieden en stadse natuurparken hebben je blik verruimd. De presentaties van het cursusteam, maar ook van de verschillende biologen, ecologen en andere specialisten hebben indruk gemaakt. Ook de medestudenten brachten verwondering tijdens de 'natuurmomentjes' en proefpresentaties. En bovenal bracht de verdieping en ervaringen je zelf naar een hoger peil en ervoer je gaandeweg dat je vorderingen je een hart onder riem steken en dat je daarmee ook vertrouwen ontwikkelde in je toekomstige rol, als gids van IVN. Verschillenden van ons zijn nú al nauw betrokken bij een van de IVN-werkgroepen en weten zich komend seizoen verzekerd van hun bijdrage.

De 22 nieuwe IVN natuurgidsen op 30 juni 2018 (foto: Henri Lindenhof)

O, wat hebben we veel verslagen gemaakt, en o wat ben ik blij dat ik ze terug kan lezen. En ik geniet ervan. Dank Gert voor de bezielde leiding en het openen van onze ogen, dank Gerda voor je leuke werkvormen en je enthousiaste lessen, dank Rien voor al je bijzondere Nijkerkse excursies naar vogel-, boeren-, en milieugebieden en met steeds 'de duurzaamheid' voorop, dank Theo voor heel veel determineren en plantenkunde, dank Lonneke voor je frisse blik, je goede feedback en sturing, en Henri voor je digitale aandeel en vooral veel prachtige foto's. Deze lofzang betreft slechts de teamleden, maar de velen eromheen moeten we zeker niet vergeten. Dank-dank-dank!

Dit alles bracht ons dus zaterdag 30 juni bij die diploma-uitreiking. Na een welkom en inleiding van Gert kreeg ieder van ons een persoonlijk woord van een van de teamleden en na een handdruk en handtekening mochten we, behalve het document, ook nog een prachtige bamboe naambutton van IVN opspelden. De bestuursvoorzitters van IVN landelijk, IVN Amersfoort en IVN Nijkerk hebben vervolgens ook het woord genomen en bij gelegenheid ons gefeliciteerd met het behaalde succes. Al-met-al kregen we ook nog een natuurboek en zoekkaart cadeau en een koffiemok met morgensterzaad. We kunnen dus meteen weer aan de slag. Buiten sloten we de feestelijkheden af met een mooi verzorgde lunch, waar we in de schaduw heerlijk van konden genieten. Gelukkig was het afscheid, daarna, voor kort, want de terugkomdag in september, staat al ingepland.

Na de afgelopen intensieve periode, waarin we elkaar bijna wekelijks troffen, is het nu beslist even wennen, en werd de hoop al snel uitgesproken middels een whatsapp-groep elkaar van toekomstige wandelactiviteiten e.d. op de hoogte te kunnen houden. Met bloemen gehuldigd, scheidden we onze wegen en namen we afscheid, met een warm gevoel op de opleiding terugkijkend. Wat zal ik zeggen? Natuurgidsenopleiding? Jaahaaa, echt 'n aanrader!!!

Verslag jaarlijkse uitje werkgroep natuurexcursies

Dit jaar was het gidsen uitje in Nijeveen. Dat was een geslaagde locatie. Niet alleen omdat het daar op een enkel buitje na droog was, terwijl het in de rest van Nederland regende, maar vooral omdat we heel gastvrij werden ontvangen door Ton Schockman en zijn vrouw Ria! Ton is in januari verhuisd naar Drenthe en daarmee verloren we de laatste gids van 'de oude garde'. Nu is iedereen opgeleid in de laatste drie natuurgidsen cursussen die gegeven zijn in Amersfoort (2010, 2014 en 2018).

Na koffie en thee met gebak gingen we het Veenweidepad lopen in de Wieden. Een interessant natuurgebied met blauwgrasland en verlanding van een trekgat, met krabbenscheer. Als we op trilveen lopen, ervaren we het bijzondere gevoel van het bewegen van de grond en zien we moeraskartelblad. Ook zagen we een groepje van vier reeën en we determineren een berkenboleet. Na een heerlijke lunch met soep van zelf geteelde courgette gingen we voldaan huiswaarts mèt ieder een tasje pronkbonen uit Ton's tuin. Op weg naar de regen in Amersfoort èn met het plan om een keer terug te komen in dit prachtige natuurgebied!

Op de foto van links naar rechts: Gisela Baremans-Panjer, Jos Belleman, Hugo Graafland, Gerda Schregardus, Frits van de Borg, Ank Latté, Marieke Klink, Fred van Holland, Wil Schonewille, Ton Schockman.

Gezocht: vrijwilligers voor Nimmerdor

IVN-vrijwilligers zijn van september tot half maart in Nimmerdor aan het werk, om de twee weken op zaterdagochtend van 10.00 uur tot ongeveer 12.30 uur.

Zij helpen mee om de Amerikaanse eik in het bos in toom te houden, door jonge uitlopers uit te trekken, te steken of af te zagen. Dit vrijwilligerswerk is een aanvulling op het grote werk dat de gemeente aan aannemers uitbesteedt. Houdt u van buiten werken, mensen ontmoeten en doet u graag iets voor de omgeving? Meldt u zich dan aan via email nimmerdor@ivnamersfoort.nl

Een aanmelding als vrijwilliger verplicht u tot niets. Per keer krijgt u als vrijwilliger een uitnodiging met het verzoek te reageren, als u van plan bent te komen. Zo weet het IVN hoeveel gereedschap en hoeveel koffie met koek er nodig is.

De eerstvolgende data: 3 en 17 november, 1 en 15 december. De data in 2019 worden later bekend gemaakt.
Jan Oudemans

Nieuws over de Heuvelrug

Beleefweek NP

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug bestaat vijftien jaar en dat is reden voor een feestje. Daarom wordt de herfstvakantie omgetoverd tot een 'beleefweek', onder het motto 'wijzijn15'. Van 20 t/m 28 oktober kun je via allerlei activiteiten de Utrechtse Heuvelrug verkennen en de bijzondere natuur en de rijke historie van deze regio ervaren.
20-28 okt : Het complete overzicht van de activiteiten is te vinden op de website www.np-utrechtseheuvelrug.nl/nl/wijzijn15/Beleefweek

Geopark in oprichting

Enkele natuurorganisaties werken keihard aan een burgerinitiatief om van de Utrechtse Heuvelrug een Geopark te maken, dat voldoet aan de voorwaarden die de Unesco daaraan stelt. Het is de bedoeling dat niet alleen de stuwwal deze status krijgt, vanaf de Grebbeberg tot aan het Gooi, maar ook de flanken van de Utrechtse Heuvelrug. Dat betekent dat het gehele Amersfoortse grondgebied mee kan doen.

Bij een Geopark is het allereerst van belang dat het gebied bijzonder is vanwege de geologische geschiedenis, variatie aan grondsoorten en forse reliëfverschillen. Daarnaast spelen hoge natuurwaarden en een rijke cultuurhistorie eveneens een belangrijke rol. Voor een Geopark is het ook essentieel dat burgers en ondernemers het gebied in de etalage willen zetten. Niet de overheid kan Geoparken aanwijzen, het moet van onderaf, via burgerinitiatieven, op de Unesco-agenda worden gezet. Meer over het burgerinitiatief Geopark Heuvelrug is te lezen op de website www.geopark-heuvelrug.nl

Serie Geopark-excursies

De IVN-afdelingen op de Heuvelrug hebben het burgerinitiatief voor het Geopark omarmd. Zij zijn van plan om de komende twee jaar landschapsexcursies te gaan houden op allerlei plekken die geologisch of aardkundig zeer interessant zijn. Tijdens de Beleefweek gaan we van start met de eerste drie 'Geoparkexcursies', boordevol verhalen over aardkundige

waarden, enorme reliëfverschillen, smeltwaterdalen en zandverstuivingen.

23 okt: De serie start op dinsdag 23 oktober met een excursie op de Grebbeberg, die al ruim twintig jaar geleden de status van Aardkundig Monument heeft gekregen, vanwege de forse reliëfverschillen en indrukwekkende smeltwaterdalen.

24 okt: Speciaal voor gezinnen met kinderen organiseren we op woensdag 24 oktober een excursie in het Zeisterbos, rond bezoekerscentrum De Boswerf, waar de kinderen zelf grondboringen kunnen doen.

25 okt: De Utrechtse Heuvelrug telt tientallen bijzondere landgoederen, met een hoge biodiversiteit en een rijke cultuurhistorie. Tijdens de excursie van donderdag 25 oktober verkennen we landgoed Den Treek bij Leusden, waar prachtige paraboolduinen liggen.

Proefexcursies op 17, 19 en 23 okt
Het is de bedoeling dat we ter voorbereiding van deze drie publiekswandelingen een serie proefexcursies houden, om ideeën en kennis uit te wisselen. De proefexcursie voor de kinderactiviteit op de Boswerf in Zeist is op woensdagmiddag 17 oktober, 14-16 uur. De proefexcursie op landgoed Den Treek is op vrijdag 19 oktober, 11.30-13.30 uur. De proefexcursie op de Grebbeberg is op dinsdag 23 oktober, 10-12 uur. Als je meewilt tijdens een of meer proefexcursies, mail dan naar: geoparkexcursie@gmail.com o.v.v. 'locatie en datum'.

KNNV vogelexcursie op de fiets in de Gelderse Vallei

Tekst: Frans Bokdam en Alice van Hunnik; foto's: Hans van Zummeren

Onder leiding van de kenner bij uitstek van de Gelderse Vallei, Zomer Bruijn, starten we onze fietstocht met z'n vijven. Het is negen uur en het weer is mooi, er is weinig wind en het zicht is goed. Met Zomer valt veel te beleven, we kijken niet alleen naar vogels, maar ook naar bomen, struiken. grassen, libellen, vlinders. In een bos zit een Canadese gans. Aanvankelijk denken we dat hij/zij zit te broeden. Bij inspectie blijkt de gans ernstig gewond te zijn aan de flank. Zomer heeft de Canadees uit zijn/haar lijden verlost.

In de buurt van de Voskuilerdijk wijst Zomer ons op natte plekken op de weg. Terwijl we verwonderd kijken, horen en zien we druppels water uit de bomen op de weg vallen. Heel bijzonder, het is al dagen droog. Het komt van de bomen die naast de weg met de wortels in vochtige grond staan. Zomer noemt ze '-waterwilgen'. De boswilg (Salix capea) wordt ook wel waterwilg genoemd, maar of dat deze boom is en of de naam verband houdt met dit fenomeen, weten we niet. Zoeken we op.

Onze pauze nemen we op het terras van 'De Dennen' bij Scherpenzeel. De fotografen wisselen hun ervaringen uit onder het genot van koffie met gebak. We kijken terug op een zeer geslaagde excursie en we bedanken Zomer voor een leerzame en interessante excursie, met 49 vogelsoorten. Meer dan voor herhaling vatbaar.

Wat hebben we gezien? Gaai, gierzwaluw, boerenzwaluw, zwartkop, ekster, winterkoning, kraai, witte kwikstaart, wilde eend, spreeuw, huismus, Turkse tortel, meerkoet, vink, merel, houtduif, kauw, grasmus, kleine karekiet, Canadese gans, scholekster, blauwe reiger, fitis, koolmees, pimpelmees, tuinfluiter, gele kwikstaart, grote bonte specht, huiszwaluw, buizerd, holenduif, boomklever, boomkruiper, groene specht, boompieper, staartmees, wespendief, waterhoen, heggenmus, nijlgans, roodborst, tapuit, ooievaar, kleine plevier, kuifeend, havik, spotvogel, putter, groenling.

Blauwe breedscheenjuffer (foto: Hans van Zummeren)

... we kijken niet alleen naar vogels, maar ook naar bomen, struiken. grassen, libellen, vlinders ...

Weidebeekjuffer (foto: Hans van Zummeren)

KNNV Spetterexcursie

Tekst en foto's: Kees Quaadgras

Geen regenspetters, maar een stralende zon tijdens de 'spetterexcursie' van de KNNV, op zondag 2 september. Tweeëntwintig KNNV'ers waren van de partij.

Voorzitter Joop de Wilde ontbrak omdat hij elders verplichtingen had. Helaas was ook secretaris Theo van de Water niet aanwezig. Dat had een zeer trieste reden: Theo's vrouw was de voorgaande week overleden. Natuurlijk wenst iedereen hem sterkte.

De excursie had plaats langs de rivier de Lek, net benedenstrooms van Wijk bij Duurstede, waar het Amsterdam-Rijnkanaal in de Lek uitmondt. Hier in de uiterwaarden staat de uit 1923 stammende steenfabriek Bosscherwaarden. Tot in de jaren negentig van de vorige eeuw werden hier van de vette rivierklei bakstenen voor huizenbouw gebakken. Het Utrechts Landschap is eigenaar van de Bosscherwaarden. In 2008-2009 werden de monumentale ringoven, de veertig meter hoge schoorsteen en een fabriekshal gerenoveerd. Tevens is een ontvangstruimte gebouwd.

Het KNNV-gezelschap werd na koffie en taart getrakteerd op een film over het steenbakproces in de enorme, zelf ook van baksteen gemaakte oven. De film toonde hoe de stenen hun vorm kregen, op een speciale manier werden gestapeld om de hitte overal te laten doordringen en hoe de stokers het vuur op een temperatuur van rond de 1050 graden brandend

hielden. Zonneklaar was dat het om zeer zwaar en uitputtend werk ging en dat de mensen destijds lange dagen maakten voor weinig loon. De natuurgidsen Mia Wittop Koning en Leendert Smit verzorgden zowel de inleiding als het commentaar bij de film.

Daarna werd het terrein met loodsen, een spoorlijntje plus locomotiefje, de kleiwinputten en de oven bekeken. De KNNV'ers konden door het grootste deel van de oven wandelen. Een klein deel was afgesloten voor vleermuizen. In de overkapping huisden twee bosuilen die de KNNV'ers de rug bleven toekeren, maar wel even over hun schouder loerden naar de tweebenige bezoekers.

Na de lunch maakten we een korte wandeling over de zomerdijk en langs de rivier, waar vlinders, planten en het geraamte van een vis werden bestudeerd.

Onder meer de volgende planten werden gedetermineerd: akkerdistel, akkermunt, akkerwinde, bitterzoet, Canadese guldenroede, cypreswolfsmelk, echte kamille, fijnstraal, heermoes, hertsmunt, hopklaver, Jacobskruiskruid, kattendoorn, kattenstaart, kruisdistel, rode ganzenvoet, rode ogentroost, smeerwortel, watermunt, welriekende ganzenvoet, wilde bertram, wolfspoot, zilverschoon. Met dank aan Jos Belleman voor het noteren van de plantennamen.

Na afloop stonden er nootjes, fris, bier en wijn klaar. Organisator Arie van den Bremer bedankte iedereen voor de aanwezigheid, en kreeg zelf ook applaus, waarna de tocht huiswaarts de 'spetterdag' afsloot.

Adelaarsvaren – een bijzondere overlevingsstrategie

Tekst en foto's: Joop de Wilde

Iemand zei ooit tegen mij: "Als je mij een adelaarsvaren kunt tonen die sporen draagt, krijg je van mij een mooie fles wijn!" U begrijpt het. De afgelopen jaren heb ik eindeloos veel blaadjes van de adelaarsvaren omgedraaid in de hoop sporen te vinden. Tot vorige week was dat zonder resultaat.

Tot vorige week! Ik doe samen met Erik Eliveld varenonderzoek binnen de werkgroep varens van de KNNV Amersfoort e.o. Hij belde mij op en zei dat hij op een heideveld in Den Treek adelaarsvarens had gevonden met sporen. Nog diezelfde middag zijn we er samen heen gegaan. En ja! Ik kon mijn ogen niet geloven: adelaarsvarens met sporen. Wij zijn direct doorgereden naar een paar plekken waar ook de adelaarsvaren rijkelijk aanwezig is en ook daar vonden wij planten met sporen. Navraag bij Naturalis leerde dat er uit meerdere plaatsen in Nederland meldingen komen van adelaarsvarens met sporenvorming. Hoe kan dat verklaard worden: jarenlang niets en nu ineens op meerdere vindplaatsen rijkelijk aanwezig op veel verschillende planten?

In het Duitse boek "Die farn – und blütenpflanzen Baden – Wütenbergs" (uitgegeven in 1993) wordt verwezen naar een wetenschappelijke publicatie van Kirchner & Eichler (1882/2, pag. 33) waarin staat: "-Sporen werden nur 'in guten Weinjaren' ausgebilded". De kans op sporenvorming bij adelaarsvarens is dus groot in goede wijnjaren. Belangrijk hierbij is het antwoord op de vraag of het weer van invloed is op de groei van de druiven en de kwaliteit van de wijn. Het antwoord daarop moet wel 'ja' zijn. Zou het natte voorjaar, de extreem warme zomer en daarna weer een periode met voldoende vocht de oorzaak kunnen zijn? Er is dit jaar inderdaad sprake van weersomstandigheden die kunnen leiden tot een bijzonder goed Nederlands wijnjaar.

Er is een tweede theorie die ook zou kunnen verklaren waarom er dit jaar zoveel sporenvorming bij adelaarsvarens plaatsvindt. Deze theorie gaat uit van de gedachte dat planten onder invloed van extreme weersomstandigheden (in dit geval langdurige droogte, hoge temperaturen en gebrek aan vocht) een aantal beschermende maatregelen nemen. Eén

De adelaarsvaren wordt meestal rond 1.80 meter hoog, maar de plant kan doorgroeien tot ruim drie meter. Foto: Joop de Wilde

Bij de adelaarsvaren liggen de sporenhoopjes onder de omgekrulde bladrand. Foto: Joop de Wilde

Vruchtbare bladeren met sporen zijn te herkennen aan de omgekrulde bladrand. Foto: Joop de Wilde

Onvruchtbare bladeren zijn te herkennen aan de vlakke deelblaadjes, de randen zijn niet omgekruld. Foto: Joop de Wilde

daarvan is het laten vallen van de bladeren en alle aandacht te richten op het behoud van het wortelstelsel.

Planten raken onder extreme omstandigheden gestrest en richt zich op het voortbestaan, in ieder geval het in leven houden van het wortelstelsel. Als er betere tijden aanbreken, doorat er weer vocht beschikbaar komt, richt 'de aandacht van de plant' zich vooral op het zekerstellen van nageslacht, zorgen dat de soort in stand blijft en dat er sprake is van opvolging. Dat gebeurt bij de adelaarsvaren door de vorming van sporen en bij andere planten door overmatige vruchtzetting.

Een paar maanden geleden spraken jachtopzieners op de Hoge Veluwe de vrees uit dat de wilde zwijnen een moeilijke winter tegemoet zouden gaan omdat door de extreme droogte de eiken en beuken te kleine of te weinig vruchten vormden. En zie wat er gebeurde: de regens kwamen en de productie van eikels en beukennootjes is momenteel massaal!

Tenslotte geven we nog wat meer informatie over de plant. De adelaarsvarenfamilie kent in Nederland slechts één soort, namelijk de adelaarsvaren. Wereldwijd zijn er ongeveer honderd vertegenwoordigers van de familie. Zij groeien op één uitzondering na allemaal in de tropen. De enige uitzondering is de adelaarsvaren die wij kennen en die in heel Europa voorkomt.

Kenmerkend voor de adelaarsvaren is dat alle bladeren ontspringen uit een uitgebreid ondergronds wortelstelsel. De bladeren vormen dus geen pollen. Elke bladsteel staat 'op enige afstand' van de andere bladstelen. Als een bladsteel aan de onderkant schuin wordt doorgesneden, vormen de vaatbundels een patroon dat doet denken aan het dubbele vliegbeeld van een adelaar.

Om tot volle wasdom te komen heeft de plant licht nodig, daarom zijn grote populaties vaak aan de bosrand en op open stukken grond te vinden. De grote bladeren schermen het licht volkomen af, zodat er geen of nauwelijks ondergroei kan plaatsvinden. De bladeren worden meestal tot 1.80 meter hoog, maar uitzonderingen van ruim drie meter zijn bekend.

De adelaarsvaren bevat giftige stoffen, zodat de humus die ontstaat door afgestorven bladeren, voor veel planten giftig is. Ook daardoor krijgen planten en jonge boompjes geen kans te ontkiemen en de strijd aan te gaan met de adelaarsvaren. De giftige stoffen kunnen ook bij de mens leiden tot tumoren die tot kanker kunnen leiden. Desondanks worden in verschillende landen jonge loten als groente gegeten.

Unieke nieuwe natuur PON-lijn

door Arie van den Bremer

Op 18 februari 1886 werd de spoorlijn Amersfoort--Kesteren geopend door de HIJSM (Hollandse ijzeren spoorwegmaatschappij. In de volksmond de PON--lijn. In 1940 werd de brug bij Rhenen door de Nederlanders opgeblazen en daarna is de brug nooit meer opgebouwd, waardoor de resterende delen een zieltogend bestaan hadden als goederenspoorlijn. De natuur kon vrijuit gaan.

Op een bepaald moment is de grond door PRO-rail verkocht aan aanliggende grondeigenaren waaronder stichting De Boom. Sinds 2016 is bijna het hele tracé tussen PON en de grens met Woudenberg met een lengte van circa 2.300 m in eigendom en beheer bij de stichting.

De PON-lijn is door de provincie Utrecht aangewezen als ecologische verbindingszone. Vanuit het convenant dat is gesloten met de Provincie, gemeente en Stichting “De Boom”, is het mogelijk geweest om de PON-lijn in te richten.

De spoorbaan is aangelegd op een fundering van zand en grind. Voor een groot deel komt dat uit de diepe sloten die er aan beide zijden liggen. Er moet ook grond van elders aangevoerd zijn. Met name voor de fundering van d spoorlijn zelf. Van hart sloot tot hart sloot is de spoorlijn ca 20-25 m breed. Het hoogte verschil tussen bovenkant baan en onderkant sloot is vaak 3 meter en soms meer. De weilanden en akkers liggen ook duidelijk lager. Daarmee is ook een bijzondere situatie voor de vegetatie ontstaan; van zeer nat tot zeer droog.

In overleg met de provincie is door De Boom een beheerplan opgesteld en interessante details zijn:
- In het midden moet een strook van ca 15 m breed “droog schraalgrasland” gehandhaafd worden;
- De noordzijde wordt bomen met daaronder struiken (Houtwal);
- De zuidzijde zoveel mogelijk (wat is blijft) vrij van bomen houden en ruimte laten voor oeverbegroeiing als bramen, brem en riet.

De gedachte erachter is dat de zuidkant wordt opgewarmd en dat dit ruimte bied voor insecten, ringslangen en meer.

De KNNV afd. Amersfoort e.o. heeft een plantenwerkgroep met ca 15 leden en die zoeken elk jaar interessante locaties waar ze vegetatieonderzoek kunnen uitvoeren. Dat willen ze om te leren en kennis te delen.

In 2017 viel hun oog op de PON-lijn, en hebben zij gekeken wat daar allemaal groeide en bloeide. In totaal zijn er in 2018 246 soorten gevonden. In 2017 zijn 17 soorten gevonden die in 2018 niet meer te vinden waren. In 2018 zijn wel weer ca 30 nieuwe soorten. Vaak gaat het dan om soorten met maar 1 exemplaar. Dat geeft ook iets weer over de dynamiek van zo’n jong gebied. Het aantal soorten is erg groot en dat komt door de verschillende biotopen zoals de diepe sloten, grote brede taluds, de spoorbaan zelf met veel zand en steenslag en ook de spoorwegovergangen bij wegen.

Opvallende waarnemingen waren:
- Waterviolier in de sloten en dat wordt verklaard door aanwezigheid van kwelwater;
- Veel Stijf havikskruid (gele bloemen) langs de zandbaan omdat daar een zeer voedselarme bodem is;
- Veel gewoon varkensgras op de spoorbaan zelf omdat die erg goed tegen droogte kan. Ze heeft namelijk erg lange penwortels.

Planteninventarisatie langs de PON-lijn: ecologische verbindingszone met nieuwe natuur, tussen Leusden en Woudenberg. Foto: Frits van Breda

Voor de toekomst van de vegetatie is het maaibeleid in de graslandstrook in het midden van de PON-lijn van groot belang. Voor een groot deel is het nu nog zand en grind en verkeert in de zogenaamde pioniersfase. Bij niets doen is het over 10 jaar gemengd bos.

In de afgelopen 2 jaar is er met maaien al ervaring opgedaan. Tot nu toe heeft dat eind augustus plaats gevonden. Opvallend is dat er soorten zijn die daarna weer ontspruiten en zelfs gaan bloeien zoals Stijf havikskruid en Jacobskruiskruid. Daar speelt het weer ongetwijfeld ook een rol bij. Zeker dit jaar met de zeer warme en droge zomer.

De conclusie die de KNNV trekt is dat de gemeente Leusden met de PON-lijn een voor Nederland uniek stuk natuur op haar grondgebied heeft met een hoge biodiversiteit en het mooie is dat het ook voor wandelend publiek toegankelijk is.

Canadese guldenroede: de beharing verraadt de soort

Tekst en foto's: Joop de Wilde

Het is in deze tijd van het jaar bepaald niet moeilijk om guldenroede te vinden. In tuinen, wegbermen, braakliggende stukjes land... overal zie je de wuivende, goudgele bloemtrossen van de guldenroede. In bijna honderd procent van de gevallen gaat het om de late guldenroede. Een enkele keer gaat het om de Canadese guldenroede en nog minder vaak gaat het om de echte guldenroede. In Amersfoort ken ik maar één vindplaats van de Canadese guldenroede. Het is een bijzondere vindplaats, want de plant groeit op één van de kademuren van een stadsgracht. Deze bijdrage aan 'Stadsplanten van Nederland' is dus opgedragen aan de Canadese guldenroede, maar de andere twee soorten komen ook ruim aan bod.

De drie soorten guldenroede hebben zowel buis- als lintbloemen. De soort behoort dus tot de composieten. De echte guldenroede is de enige van de drie die hier echt thuis hoort. De Canadese- en de late guldenroede zijn lang geleden ingevoerd als tuinplant en als een plant die bijzonder in trek is bij honingbijen en andere insecten. De planten bevatten veel nectar en ze bloeien later in het jaar als veel andere planten al zijn uitgebloeid. Zij moeten wel tot de invasieve exoten gerekend worden. Vooral de late guldenroede verdringt op veel plaatsen inheemse planten en is vaak moeilijk uit te roeien. Zowel de late guldenroede als de Canadese guldenroede kunnen lange uitlopers aan de wortels vormen. Op deze worteluitlopers ontstaan nieuwe plantstengels. Beide soorten kunnen daardoor een redelijk oppervlak bedekken. Het verwijderen van de planten is beslist niet eenvoudig: uit elk achtergebleven wortelrestant kan weer een nieuwe plant ontstaan.

De echte guldenroede heeft een weinig vertakt wortelstelsel. Daardoor vormt de plant geen 'haarden' en is dus niet invasief. De echte guldenroede is een vrij zeldzame plant die vrijwel alleen voorkomt in de hoger gelegen zand- en leemgronden in de oostelijke helft van het land en in het zuiden. Het uiterlijk van de plant wijkt eveneens af van de andere twee soorten. Terwijl de andere guldenroedes bladeren hebben die vrijwel gelijk van vorm zijn, heeft de echte guldenroede ruitvormige bladeren aan de onderkant van de stengel en lancetvormige bladeren hoger aan de stengel. Ook de bloeiwijze is duidelijk anders. De Canadese- en de late guldenroede hebben een horizontaal afhangende, pluimvormige bloeiwijze. Bij de echte guldenroede is sprake van een veel meer open bloeiwijze langs schuin opstijgende bloeistengels.

De guldenroedes hebben een goede reputatie als het gaat om geneeskrachtige stoffen. De planten werden in het verleden veel toegepast voor het helen van wonden, mede door de ontsmettende eigenschappen die de plant zou hebben.

Terug naar de kademuur van de Amersfoortse stadsgracht: daar staat dus als een zeldzame muurplant een fraaie Canadese guldenroede. De laatste jaren

Stadsplanten: urbane flora van Nederland

Op de website www.stadsplanten.nl worden allerlei stadsplanten geportretteerd. Joop de Wilde plaatst op deze site zeer regelmatig bijdragen over 'Stadsplanten in Amersfoort'. Hij geeft vooral aandacht aan planten die algemeen voorkomen in een bepaalde tijd van het jaar. Dat geeft de grootste kans dat de beschreven plant op dat moment eenvoudig in de eigen omgeving gevonden kan worden. Daarnaast meldt Joop de Wilde natuurlijk ook vondsten van bijzondere, zeldzame planten.

De bladnerf van de Canadese guldenroede is sterk behaard. Foto: Joop de Wilde

De bladnerf van de late guldenroede is vrijwel onbehaard. Foto: Joop de Wilde

heb ik uit nieuwsgierigheid ongeveer bij elke guldenroede die ik tegenkwam naar de onderkant van de bladeren gekeken en naar de beharing van de stengel. Zonder één uitzondering was het steeds late guldenroede. Ook van andere floristen hoor ik dat ook zij vrijwel alleen maar late guldenroede vinden. De vraag mag gesteld worden of de verspreidingsatlassen van de Canadese guldenroede niet een te optimistisch beeld tonen, doordat Canadese- en late guldenroede misschien met elkaar zijn verward.

Er is een aantal veldkenmerken waarmee de twee soorten relatief eenvoudig van elkaar zijn te onderscheiden. Beharing is daarbij van belang. De late guldenroede is kaal te noemen, in vergelijking met de Canadese guldenroede. Alleen bij de bloeiwijze kan enige beharing aanwezig zijn. De stengel is kaal en ook op de bladeren is weinig haar te ontdekken. Soms zijn de bladeren gewimperd, met dunne haartjes op de rand van het blad en soms wat kleine beharing op de bladnerf. Dat is bij de Canadese guldenroede wel anders. De stengel is over de volle lengte behaard en de onderzijde van de bladeren zijn volledig behaard.

De Canadese guldenroede op de kademuur in Amersfoort. Foto: Joop de Wilde

De Canadese guldenroede als muurplant is nieuw voor mij, maar dit zal ongetwijfeld vaker voorkomen.

Kruisspin

Tekst en foto: Henny de Bruin

De meest bekende spin in onze tuin is ongetwijfeld de kruisspin, of wetenschappelijk voluit: 'Araneus diadermatus'. Kruisspinnen vallen op - niet alleen omdat ze overdag zichtbaar en gemakkelijk herkenbaar zijn - maar vooral omdat ze hun web overal in de tuin maken, het liefst hoog en dwars op je pad, zodat je er onverwachts tegenaan loopt.

Kruisspin. Foto: Henny de Bruin

Spinnen rond het huis

Henny de Bruin verzorgt in deze jaargang van de Natuurkijker een artikelenserie over spinnen die je thuis gemakkelijk kunt vinden, in het huis, rond het huis of in de tuin. In iedere aflevering zal hij één soort portretteren.

De kruisspin is één van de gemakkelijkst te herkennen spinnen, vooral aan het eind van de zomer als ze volwassen zijn. Hij is (voor een spin) flink groot, zo'n anderhalve centimeter (voor het lichaam). Het grote achterlichaam van de spin loopt naar achteren meestal wat taps toe, en het achterlijf heeft aan de kopkant een aantal witte strepen en punten die vaag een kruis vormen.

De kleur van het achterlichaam varieert: het kan donkerbruin, roodbruin, oranjebruin of zelfs grijs zijn. Het voorlichaam met de acht ogen is lichtbruin. De poten zijn geblokt in donker- en lichtbruin. Het mannetje is wat kleiner en bruiner, met in verhouding een klein achterlichaam.

De eitjes overwinteren in een cocon van spinseldraad en in het voorjaar vind je in lage struiken soms een kleine kluwen met honderden spinnetjes. Als je die aanraakt, rennen ze alle kanten op, maar ze komen al snel weer allemaal bij elkaar. De jonge kruisspinnetjes zien er geel uit, met op de rug een donker driehoekig vlakje.

> Lees verder op pag 16 ...

Sandd
Port betaald
Port payé

INDIEN ONBESTELBAAR:
VAN OSTADEPLEIN 23, 3817 PK AMERSFOORT

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.
Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentschappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.
Minimum bedragen contributie: actief lid € 24,-, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en jeugdlid gratis.
Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter Ruud van Nus, tel 033-4623011, email ruudvannus@live.nl
Website: www.ivnamerfoort.nl

Groene agenda

17 okt - Minicursus Paddenstoelen
vanaf 17 okt - Geopark excursies
20-28 okt - Heuvelrug Beleefweek
21 okt - Excursie Paddenstoelen
6 nov - Natuurlezing Natuur rondom Bunschoten
18 nov - Excursie Snorrenhoefpad
21 nov - Minicursus Plantenecologie

Zie pag 2-5 en pag 8 voor meer informatie

... Kruisspin - vervolg van pag 15

De kruisspin maakt een groot vertikaal wielweb, met een fijn en meestal zeer regelmatig geweven maas. Het web wordt vaak gemaakt onder een lange horizontale 'brugdraad', die soms meters lang is. Deze is gemaakt doordat de spin vanaf een vast punt een kleverige draad laat waaien tot het eind ergens aan blijft plakken. De spin verstevigt deze draad door er veel extra draden aan vast te maken.

Het oude web wordt meestal dagelijks (in het donker) ververst, of ook tussendoor als het te zwaar beschadigd is. De brugdraad blijft vaak zitten en wordt hergebruikt.

De kruisspin zit (zelfs overdag) meestal in het midden van het web, met de kop omlaag, zoals de meeste wielwebspinnen. De reden daarvan is dat de 'reddingskabel' die ze bij dreigend gevaar uit de spintepel laten komen, dan niet in de weg zit. Bij gevaar laten ze zich vallen en later kunnen ze langs die bijna onzichtbare dunne kabel weer omhoog klauteren. Maar het is opmerkelijk dat zelfs als die kabel breekt tijdens de val, ze blijkbaar toch hun weg omhoog naar hun web terug kunnen vinden.

De KNNV

De KNNV, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Onder de leden zijn zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.
De KNNV verzorgt excursies en lezingen, kampen en reizen, en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het landelijke verenigingsblad Natura dat viermaal per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen korting op boeken uit de eigen KNNV uitgeverij. Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden, en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. IBAN KNNV Amersfoort is NL05 INGB 0000646241.
Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Natura, plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter: Joop de Wilde, tel. 033-4942126, email jdewilde@euronet.nl
Website: www.knnv.nl afd. Amersfoort e.o.